

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

واحد برنامه‌ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارابه دهنده درس: گروه داروسازی سنتی دانشکده طب ایرانی و گروه فارماکوگنوزی دانشکده داروسازی

عنوان درس: داروسازی و طب سنتی

کد درس: ۱۰۳

نوع و تعداد واحد^۱: ۱ واحد نظری - ۱ واحد عملی

نام مسؤول درس: دکتر محمد رضا شمس اردکانی

مدرس/مدرسان: دکتر محمد رضا شمس اردکانی، دکتر روجا رحیمی، دکتر رودابه بهرام سلطانی، دکتر آرمان زرگران، دکتر

محمد حسین آیتی، دکتر آزاده زارعی

پیش‌نیاز/هم‌زمان: فارماکوگنوزی ۱ و ۲ نظری، فارماسیوتیکس ۱ تا ۴ نظری، سم شناسی نظری، داروشناسی ۱ نظری، کنترل

مسمومیت نظری

رشته و مقطع تحصیلی: داروسازی سنتی - PhD

اطلاعات مسؤول درس:

رتبه علمی: استاد

رشته تخصصی: فارماکوگنوزی

محل کار: دانشکده داروسازی

تلفن تماس: ۶۱۰۴۲۷۰۷

نشانی پست الکترونیک: shams@tums.ac.ir

^۱ مشتمل بر: نظری، عملی و یا نظری - عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب. (مثال: ۲ واحد نظری، ۱ واحد عملی)

توصیف کلی درس (انتظار می‌رود مسؤؤل درس ضمن ارائه توضیحاتی کلی، بخش‌های مختلف محتوایی درس را در قالب یک یا دو بند، توصیف کند):

درس داروسازی و طب سنتی به منظور آشنایی دانشجویان داروسازی عمومی با مباحث طب و داروسازی سنتی از سال ۱۳۹۵ در کوریکولوم داروسازی عمومی وارد شد. با توجه به اینکه رشته داروسازی سنتی به عنوان یکی از فرصت‌های ادامه تحصیل در مقطع PhD برای دانش‌آموختگان داروسازی عمومی مهیا می‌باشد و مضاف بر این فرصت‌های شغلی پس از فراغت از تحصیل برای این دانش‌آموختگان فراهم است که مرتبط با داروسازی سنتی می‌باشد و لزوم آشنایی دانشجویان با این مبحث را آشکارتر می‌سازد.

لذا در این درس علاوه بر آموزش مباحث تئوری مرتبط با طب و داروسازی سنتی شامل تاریخچه طب و داروسازی سنتی، مبانی طب ایرانی، مبانی داروسازی سنتی، تغذیه از دیدگاه طب ایرانی و آشنایی با طب مکمل و مکاتب آن، تلاش می‌شود تا دانشجویان با مباحث طب و داروسازی سنتی به صورت عملی آشنا شوند و با قرار گرفتن در فضاهای کتابخانه‌ای و آزمایشگاهی مرتبط با داروسازی سنتی، سلامت‌کده‌ها و داروخانه‌های طبیعی و سنتی دیدگاه و آشنایی جامع‌تری نسبت به رشته داروسازی سنتی پیدا نمایند. در بخش عملی تلاش می‌شود تا دانشجویان را با مباحثی چون ایده پردازی در داروسازی سنتی، فرمولاسیون اشکال دارویی مختلف اعم از خوراکی و موضعی، نقش داروساز در داروخانه‌های طبیعی و سنتی و رویکرد درمان در طب ایرانی آشنا شوند.

اهداف کلی / محورهای توان‌مندی:

- آشنایی با مبانی طب و داروسازی سنتی
- آشنایی با کاربرد امروزی طب و داروسازی سنتی

اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توان‌مندی:

پس از پایان این درس انتظار می‌رود که فراگیر:

- با امور طبیعی و اصول حفظ سلامتی از دیدگاه طب ایرانی آشنا شود
- با مبانی مفردات و مرکبات آشنا شود.
- با چند مفرده پرکاربرد در طب ایرانی و نحوه شناسایی اثرات درمانی و نحوه مصرف و ملاحظات مصرف آن آشنا شود.
- با مکاتب طب مکمل آشنا شود.
- با مفهوم غذا و دارو از دیدگاه طب ایرانی و تفاوتها و غذا-داروهای مهم در طب ایرانی آشنا شود.
- انواع اشکال دارویی پرکاربرد در طب ایرانی و نحوه ساخت و بهینه‌سازی آنها را فرا گیرد.

- با اصول ایده پردازی و منابع مکتوب در طب ایرانی آشنا شود.
- با قوانین حاکم بر فرآورده های طبیعی و سنتی و کنترل های فیزیوکوشیمیایی آنها آشنا شود.

رویکرد آموزشی^۱:

□ مجازی ^۲	■ حضوری	□ ترکیبی ^۳

روش های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد حضوری

روش های یاددهی - یادگیری زیر به عنوان نمونه معرفی شده اند:

- سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- بحث در گروه های کوچک
  - ایفای نقش
  - یادگیری اکتشافی هدایت شده
  - یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
  - یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
  - یادگیری مبتنی بر سناریو
  - استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط هم تایان)
  - یادگیری مبتنی بر بازی

---

1. Educational Approach

2. Virtual Approach

3. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

تقویم درس طب و داروسازی سنتی نیمسال دوم ۱۴۰۳-۱۴۰۴

محل تشکیل کلاسهای نظری: ساختمان قدیم دانشکده داروسازی- تالار صفری

محل تشکیل کلاسهای عملی: دانشکده طب ایرانی- ساختمان احمدیه

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	نام مدرس / مدرسان	شنبه ۸-۱۰
۱.	تاریخ پزشکی و داروسازی ایران	سخنرانی تعاملی	دکتر شمس اردکانی	۱۴۰۳/۱۱/۲۰
۲.	نوآوری های دانشمندان ایرانی در طب و داروسازی	سخنرانی تعاملی	دکتر زرگران	۱۴۰۳/۱۱/۲۷
۳.	وضعیت طب سنتی و مکمل در جهان	سخنرانی تعاملی	دکتر آیتی	۱۴۰۳/۱۲/۴
۴.	اصول و مبانی طب ایرانی	سخنرانی تعاملی	دکتر زارعی	۱۴۰۳/۱۲/۱۱
۵.	اصول حفظ سلامتی از دیدگاه طب ایرانی	سخنرانی تعاملی	دکتر زارعی	۱۴۰۳/۱۲/۱۸
۶.	آشنایی با رشته داروسازی سنتی و مفردات در طب ایرانی	سخنرانی تعاملی	دکتر رحیمی	۱۴۰۴/۱/۱۶
۷.	آشنایی با تعدادی از مفرده های پرمصرف در طب ایرانی	سخنرانی تعاملی	دکتر رحیمی	۱۴۰۴/۱/۲۳
۸.	اشکال دارویی خوراکی در طب ایرانی	سخنرانی تعاملی	دکتر بهرام سلطانی	۱۴۰۴/۱/۳۰
۹.	اشکال دارویی موضعی در طب ایرانی	سخنرانی تعاملی	دکتر اسماعیل زاده	۱۴۰۴/۲/۶
۱۰.	ساخت اشکال دارویی در طب ایرانی (۱)	عملی (گروه ۲۰ نفره اول)	دکتر بهرام سلطانی	۱۴۰۴/۲/۱۳
	آشنایی با داروخانه های طبیعی و سنتی	عملی (گروه ۱۰ نفره اول)	دکتر اسماعیل زاده	
۱۱.	ساخت اشکال دارویی در طب ایرانی (۱)	عملی (گروه ۲۰ نفره دوم)	دکتر بهرام سلطانی	۱۴۰۴/۲/۲۰
	آشنایی با داروخانه های طبیعی و سنتی	عملی (گروه ۱۰ نفره دوم)	دکتر اسماعیل زاده	
۱۲.	ساخت اشکال دارویی در طب ایرانی (۲)	عملی (گروه ۲۰ نفره اول)	دکتر بهرام سلطانی	۱۴۰۴/۲/۲۷
	آشنایی با داروخانه های طبیعی و سنتی	عملی (گروه ۱۰ نفره سوم)	دکتر اسماعیل زاده	

۱۴۰۴/۳/۳	دکتر بهرام سلطانی	عملی (گروه ۲۰ نفره دوم)	ساخت اشکال دارویی در طب ایرانی (۲)	۱۳
	دکتر اسماعیل زاده	عملی (گروه ۱۰ نفره چهارم)	آشنایی با داروخانه های طبیعی و سنتی	
۱۴۰۴/۳/۱۰	دکتر ساداتی	سخنرانی تعاملی	کنترل کیفی فرآورده های طبیعی و سنتی و قوانین حاکم بر آنها	۱۴
۱۴۰۴/۳/۱۷	دکتر زارعی	سخنرانی تعاملی	درمانهای غیر دارویی در طب ایرانی	۱۵

وظایف و انتظارات از دانشجو:

- حضور منظم در کلاس
- مشارکت فعال در مباحث در کلاس

روش ارزیابی دانشجو:

- کار عملی در آزمایشگاه: ۴ نمره
- امتحان پایان ترم: ۱۶ نمره

منابع:

الف) کتب:

۱. مخزن الادویه. محمد حسین عقیلی. تصحیح و بازنویسی: محمد رضا شمس اردکانی، روجا رحیمی، فریبا فرجامند. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی تهران، انتشارات سبز آرنج، تهران ۱۳۸۷
2. Heber D. PDR for herbal medicine. 4th edition. Montvale :Thomson healthcare Inc, 2007.
۳. خلاصه الحکمه. تالیف محمد حسین عقیلی، تصحیح اسماعیل ناظم
۴. حفظ الصحه ناصری، تالیف محمد کاظم گیلانی
۵. مروری بر کلیات طب سنتی ایران. دکتر محسن ناصری و همکاران
۶. روشهای کنترل کیفیت گیاهان دارویی، سازمان بهداشت؛ ترجمه محمود مصدق و همکاران. مرکز تحقیقات طب سنتی و مفردات پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی

۷. آشنایی با مبانی داروسازی و اشکال دارویی سنتی ایران. دکتر سلیمان افشاری پور. انتشارات چوگان
(ب) منابع برای مطالعه بیشتر:

۱. سید محمد مومن تنکابنی، تحفه المومنین، تصحیح و تحقیق: روجا رحیمی، محمد رضا شمس اردکانی، فاطمه فرجامند،
موسسه نشر شهر، ۱۳۸۶.

۲. داود بن عمر الانطاکی، تذکره اولی الالباب و الجامع للعجب العجاب، معهد تاریخ العلوم العربیه و الاسلامیه، ۱۴۱۷ ه.ق.، مجلد
الاول.

۳. موفق الدین ابومنصور علی الپهروی، الابنیه عن حقایق الادویه، تصحیح: احمد بهمنیار، موسسه چاپ و انتشار دانشگاه تهران،
۱۳۷۱

۴. ابن بیطار مالقی، جامع لمفردات الادویه والاغذیه، نسخه تایپی

5. E/S/C/O/P Monographs: The Scientific Foundation for Herbal Medicinal Products

6. Handbook of medicinal herbs (James A. Duke)

7. The Complete German Commission E Monographs: Therapeutic Guide to Herbal Medicines

8. WHO Monographs on Selected Medicinal Plants

۹. فارماکوپه گیاهی ایران، مجری طرح نصرالله قاسمی دهکردی؛ مولف کمیته تدوین فارماکوپه گیاهی ایران. تهران:
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت غذا و دارو، ۱۳۸۱

10. Quality control methods for medicinal plant materials. World Health Organization.
Geneva: World Health Organization, 201.

11. USP, BP, Chinese pharmacopeia, Unani pharmacopeia,...

چک لیست ارزیابی طرح دوره							
چگونگی پردازش طرح با توجه به معیارها			معیارهای ارزیابی	آیتم	نام درس	رشته مقطع	گروه
توضیحات در خصوص موارد نیازمند اصلاح	نیازمند اصلاح	قابل قبول					
			به اطلاعات کلی درس اعم از گروه آموزشی ارایه دهنده درس، عنوان درس، کد درس، نوع و تعداد واحد، نام مسؤل درس و سایر مدرسان، دروس پیش نیاز و هم‌زمان و رشته و مقطع تحصیلی اشاره شده است.	اطلاعات درس			
			اطلاعات مسؤل درس اعم از رتبه علمی، رشته تخصصی، اطلاعات تماس و ... درج شده است.	اطلاعات مسؤل درس			
			بخش‌های مختلف محتوایی درس در حد یک یا دو بند معرفی شده است.	توصیف کلی درس			
			اهداف کلی / محورهای توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند..	اهداف کلی / محورهای توانمندی			
			اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند	اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی			
			روش‌های یاددهی و یادگیری درج شده‌اند	روش‌های یاددهی- یادگیری			
			جدول مربوط به تقویم درس، به طور کامل تکمیل شده است.	تقویم درس			
			وظایف و انتظارات از دانشجویان نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس و ... تعریف شده و درج گردیده است.	وظایف و انتظارات از دانشجو			
			نحوه ارزیابی دانشجو با ذکر نوع ارزیابی (تکوینی/تراکمی)، روش ارزیابی و سهم هر نوع/ روش ارزیابی در نمره نهایی دانشجو، درج شده است..	نحوه ارزیابی دانشجو			
			کتاب‌های درسی، نشریه‌های تخصصی، مقاله‌ها و نشانی وبسایت‌های مرتبط، معرفی شده‌اند	منابع			